

پرسش‌های متن

پاسخ‌ها

۱. پرسش‌های بنیادین در هر فرهنگ به چند دسته اصلی تقسیم می‌شود؟	۱- هستی‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می‌شود؟ ۲- انسان‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟ ۳- معرفت‌شناسانه، با پرسش‌هایی از این قبیل: آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟
۲. جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) پرسش‌ها و پاسخ‌های بنیادین، همان عقاید اساسی یا تصاویر بنیادی هر فرهنگ را از انسان و جهان می‌سازند و به مثابه یا آن فرهنگ عمل می‌کنند. ب) پاسخ‌های متفاوت به پرسش‌های اساسی، مختلفی پدید می‌آورد. پ) بخش اجتماعی جهان انسانی هویت دارد.	روح - شالوده جهان‌های فرهنگی فرهنگی
۳. جهان انسانی محصول چیست؟	محصول زندگی انسان است و هرچه با اندیشه و عمل انسان پدید می‌آید به این جهان تعلق دارد.
۴. جهان انسانی به چند بخش تقسیم می‌شود؟	۱- جهان فردی (ذهنی) ۲- جهان اجتماعی (فرهنگی)
۵. بخش فردی جهان انسانی چه ابعادی دارد؟	بخش فردی به زندگی شخصی و فردی انسان‌ها بازمی‌گردد. هر کدام از ما دانسته‌ها، تجربه‌ها و خلیات ویژه‌ای داریم که افراد دیگر با ما در آنها شریک نیستند. ابعاد ذهنی، اخلاقی و روانی انسان به این بخش تعلق دارد.
۶. فرهنگ جهان اجتماعی محصول چیست؟	آگاهی و عمل مشترک انسان‌ها.
۷. آدمی چه هنگام در محدوده فردی و ذهنی خود قرار دارد و چه هنگام به جهان فرهنگی وارد می‌شود؟	هنگامی که درباره موضوعی خاص می‌اندیشد، در محدوده ذهنی خود است، اما هنگامی که اندیشه‌اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می‌کند یا براساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می‌کند، وارد جهان فرهنگی می‌شود.

بین دو بخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی وجود دارد. هر فرهنگی نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می‌آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می‌دهد. هر نوع عقیده و اخلاقی نیز فرهنگی متناسب با خود را جست‌وجو می‌کند.	۸. نمودار زیر چه مفهومی دارد؟ توضیح دهید. جهان ذهنی ↔ جهان فرهنگی
۱- در مقابل جهان انسانی قرار دارد. ۲- پیش از انسان بوده است. ۳- وجودش مستقل از خواست و اراده انسان است.	۹. جهان تکوینی چه ویژگی‌هایی دارد؟
۱- جهان طبیعت ۲- جهان ذهن ۳- جهان فرهنگ	۱۰. کسانی که جهان تکوینی را محدود به طبیعت می‌کنند، از چند جهان سخن می‌گویند؟ نام ببرید.
آنان جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود نمی‌دانند؛ بلکه طبیعت را بخشی از جهان تکوینی می‌دانند و جهان تکوینی را به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می‌کنند.	۱۱. متفکران مسلمان به جهان تکوینی چگونه می‌نگرند و آن را چگونه تقسیم می‌کنند؟
۱- جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت است و جهان طبیعت مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است. ۲- جهان فرهنگی مهم‌تر از جهان ذهنی و تکوینی است و این دو تابع فرهنگ‌اند. ۳- جهان فرهنگی، جهان ذهنی و جهان تکوینی مهم و در تعامل با یکدیگرند.	۱۲. چند دیدگاه درباره تعامل جهان‌های ذهنی، فرهنگی و تکوینی وجود دارد؟
در این دیدگاه، جهان طبیعی مهم‌تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است. ذهن افراد و فرهنگ نیز هویتی طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها مانند علوم طبیعی است. طرفداران این دیدگاه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند. نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی، ظرفیت‌ها و قابلیت‌هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می‌کند.	۱۳. کسانی که جهان تکوینی را به جهان طبیعت محدود می‌کنند، چه دیدگاهی درباره سایر جهان‌ها و تفاوت علوم مربوط به آنها دارند؟

۱۴. کسانی که جهان فرهنگی را مهم‌تر از سایر جهان‌ها می‌دانند، چه نوع نگاهی به جهان تکوینی و ذهنی دارند؟	در این دیدگاه، جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آنهاست و جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ‌ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می‌کنند. از این دیدگاه جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیت ندارند و استقلال خود را در برابر جهان فرهنگی از دست می‌دهند.
۱۵. از منظر قرآن کریم، جهان تکوینی چه ویژگی‌هایی دارد؟	۱- جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست. ۲- در آن، ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی‌شود. ۳- این جهان براساس حکمت و خواست خداوند سبحان با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد.
۱۶. از نگاه قرآن «فرهنگ و جامعه» و «جهان فردی» چه جایگاهی دارند؟	قرآن کریم برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه‌ای قائل است و از زندگی و مرگ امت‌ها سخن می‌گوید. در عین حال، جهان فردی اشخاص را نادیده نمی‌گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تأکید می‌کند.

صفحه ۳ کتاب درسی

پرسش متن

● تفاوت جهان اجتماعی و جهان طبیعی چیست؟

جهان اجتماعی حاصل اندیشه، تفکر و عمل انسان است و با اراده و اختیار انسان شکل گرفته است. اما جهان طبیعی قبل از انسان وجود داشته و اراده و اختیار آدمی در پیدایش آن بی‌اثر بوده است. نظم موجود در جهان اجتماعی ساخته و پرداخته فعالیت‌های بشری است، اما نظم موجود در طبیعت در ذات آن است.

● سال گذشته فرهنگ را چگونه تعریف کردید؟

فرهنگ شیوه زندگی گروه انسان‌هایی است که با یکدیگر زندگی می‌کنند و از مصادیق آن می‌توان به باورها، ارزش‌ها، آداب معاشرت، شیوه‌های گذران اوقات فراغت و... اشاره کرد.

● فرهنگ چه نقشی در هویت‌یابی افراد و جهان اجتماعی دارد؟

هویت هر فرد براساس هنجارها، باورها و ارزش‌های یک جامعه شکل می‌گیرد؛ بنابراین می‌توان گفت فرهنگ اصلی‌ترین و اساسی‌ترین رکن شکل‌گیری هویت است.

● هویت جهان اجتماعی بیشتر از لایه‌های عمیق فرهنگ (عقاید و ارزش‌ها) تأثیر می‌گیرد یا لایه‌های سطحی آن (هنجارها و نمادها)؟ چرا؟ لایه عمیق و بنیادین؛ زیرا این لایه ماندگارتر و اعتقاد و عمل مردم به آن بیشتر است. از این رو در سرنوشت دنیا و آخرت مردم مؤثر است و جهان‌بینی و نگاه آنها را به چگونه زیستن مشخص می‌کند.

صفحه ۴ کتاب درسی

پرسش متن

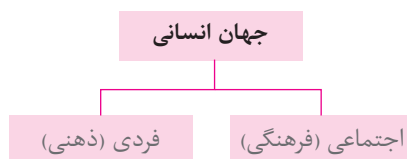
● آیا می‌دانید منظور از جهان فرهنگی چیست؟ همان جهان اجتماعی است که به دلیل داشتن هویت فرهنگی به این نام خوانده می‌شود.

• آیا می‌توانید برخی از پدیده‌هایی را که به جهان انسانی تعلق دارند نام ببرید؟ هنجارها، ارزش‌ها و نهادهای اجتماعی مانند مدرسه و دانشگاه

پرسش متن صفحه ۵ کتاب درسی

نمودار زیر را کامل کنید.

گفت‌وگو کنید صفحه ۵ کتاب درسی

درباره راه‌های ورود یک اندیشه فردی به حوزه فرهنگ گفت‌وگو کنید.

اندیشه فردی یک انسان می‌تواند از طریق ابتکار در یک اثر هنری مانند نقاشی یا خلق یک فیلم یا تألیف یک کتاب یا نمایش یک حرکت نمادین در یک مسابقه ورزشی به حوزه فرهنگ ورود پیدا کند.

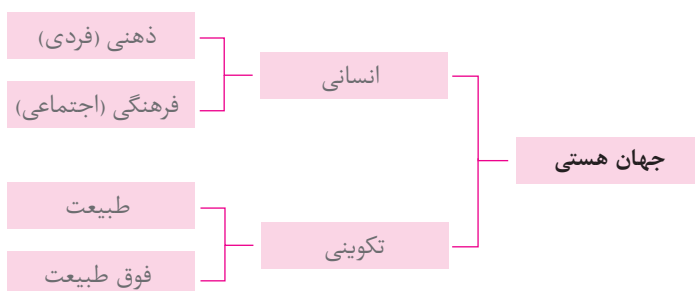
پرسش متن صفحه ۶ کتاب درسی

• می‌دانیم که تمامی پدیده‌های جهان هستی محصول زندگی انسان نیستند. آیا می‌توانید برخی از این پدیده‌ها را نام ببرید؟ زلزله، سیل، آتشفشان

• جهان تکوینی شامل چه بخش‌هایی است؟ طبیعت و فوق طبیعت

تکمیل کنید صفحه ۷ کتاب درسی

با توجه به جهان‌هایی که تاکنون از آنها سخن گفته‌ایم، نمودار زیر را کامل کنید.

پرسش متن صفحه ۸ کتاب درسی

شما کدام‌یک از دیدگاه‌ها را درست می‌دانید؟ فکر می‌کنید کدام‌یک فرصت تعامل صحیح انسان با خودش و جهان هستی را فراهم می‌کند؟

به نظر می‌آید دیدگاه سوم که همه جهان‌ها را در تعامل با یکدیگر می‌داند صحیح‌تر است. چنین دیدگاهی هم برای انسان احترام و اهمیت قائل است، هم برای فرهنگی که برخاسته از باورها و ارزش‌هاست. طبیعت نیز اسیر خواسته و امیال بشری نیست که دستخوش هر گونه تغییر و تخریبی شود.

بیندیشید

صفحه ۹ کتاب درسی

- وضعیت امروزی محیط زیست، نتیجه چه باورهایی درباره انسان و طبیعت است؟
نتیجه این باور است که انسان می‌تواند بر طبیعت تسلط یابد و اجازه هر گونه دخل و تصرفی را در آن دارد.
- برخی آیات قرآن کریم، مانند آیه ۴۱ سوره روم، آیه ۹۶ سوره اعراف و آیه ۲۷۶ سوره بقره از تعامل فعال جهان تکوینی با جهان فرهنگی سخن می‌گویند. نمونه‌های این تعامل را در این آیات بیابید.
در آیه ۴۱ سوره روم خداوند به این مسئله اشاره می‌کند که فساد و پریشانی در زمین و خشکی توسط خود مردم صورت می‌گیرد و خداوند کیفر بعضی اعمال را به گناهکاران می‌چشاند.
در آیه ۹۶ سوره اعراف خداوند وعده داده است در صورتی که مردمان شهر و دیاری همه ایمان آورند و پرهیزگار شوند، درهای برکات آسمان و زمین به روی آنها گشوده می‌شود و در صورت تکذیب آیات و پیامبران الهی، دچار کیفر کردار خود خواهند شد.
در آیه ۲۷۶ سوره بقره، خداوند وعده داده است که سود ربا را نابود می‌کند و صدقات را فزونی می‌بخشد.
این آیات بیانگر دخالت نیروهای فوق بشری یعنی جهان تکوینی در جهان اجتماعی انسان‌ها است.

مفاهیم اساسی

صفحه ۱۰ کتاب درسی

اصطلاحات و مفاهیم اساسی درس را در این قسمت بنویسید.
جهان فرهنگی - جهان تکوینی - جهان طبیعی - جهان فوق طبیعت

خلاصه کنید

صفحه ۱۰ کتاب درسی

- مطالب مهم درس را در قالب جمله بنویسید. در این قسمت مفاهیم اساسی را تعریف می‌کنید یا ارتباط آنها را نشان می‌دهید.
- بخش اجتماعی جهان انسانی هویتی فرهنگی دارد و از آن با عنوان جهان فرهنگی یاد می‌شود.
 - جهان تکوینی محصول زندگی انسان نیست.
 - از منظر قرآن هرگاه انسان، اخلاقی الهی داشته باشد و جامعه از فرهنگ توحیدی برخوردار باشد، جهان تکوینی درهای برکات خود را به روی انسان‌ها می‌گشاید.
 - گروهی که جهان فرهنگی را مهم‌تر می‌دانند جهان ذهنی افراد را تابع فرهنگ داشته و جهان تکوینی را ماده خامی برای دخل و تصرف فرهنگ‌ها و جوامع مختلف می‌دانند.

درس ۲: فرهنگ جهانی

پاسخ‌ها

پرسش‌ها

۱. جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) فرهنگ‌های مختلف، گسترهٔ جغرافیایی و یکسانی ندارند. ب) در طول زمان، در سرزمینی واحد فرهنگ‌های پدید می‌آیند و در زمانی واحد در سرزمین‌های متعدد، فرهنگ‌های شکل می‌گیرند.	تداوم تاریخی متفاوتی گوناگونی
۲. عامل تنوع فرهنگ‌ها چیست؟	عقاید و ارزش‌های اساسی و کلان آنها؛ یعنی روح و شالودهٔ فرهنگ‌ها متنوع است. تنوع فرهنگ‌ها به دلیل گسترهٔ جغرافیایی و تداوم تاریخی آنها نیز است.
۳. به کدام فرهنگ، فرهنگ جهانی می‌گویند؟	فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در جهان گسترش می‌یابد.
۴. چرا برخی فرهنگ‌ها جهانی می‌شوند؟	زیرا نگاه سلطه‌جویانه به سایر اقوام و مناطق دارند؛ فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های آنها مربوط به قوم و منطقهٔ خاصی است، از محدودهٔ قومی و منطقه‌ای فراتر نمی‌روند و جهانی نمی‌شوند.
۵. کدام فرهنگ‌ها در گذر تاریخ توانسته‌اند از مرزهای جغرافیایی خود عبور کنند و جهانی شوند؟	۱- فرهنگ‌هایی که عقاید و ارزش‌های هنجارهای آنها متعلق به قوم، منطقه یا گروه خاصی است ولی نگاه سلطه‌جویانه دارد. ۲- فرهنگ‌هایی که عقاید، ارزش‌ها و هنجارهای آن در خدمت گروه و قوم خاصی نیست، سعادت همهٔ انسان‌ها را دنبال می‌کند و از عقاید و آرمان‌های مشترک انسانی سخن می‌گوید.
۶. فرهنگی که عقایدش متعلق به قوم یا منطقهٔ خاصی است و نگاه سلطه‌جویانه دارد، جهان را چگونه تقسیم می‌کند؟ با مثال توضیح دهید.	این فرهنگ جهان را به دو منطقهٔ مرکزی و منطقهٔ پیرامونی تقسیم می‌کند. منطقهٔ مرکزی، منطقهٔ پیرامونی را به خدمت می‌گیرد. فرهنگ صهیونیسم و فرهنگ سرمایه‌داری دو نمونه از این گونه‌اند.

۷. فرهنگ سلطه یا استکبار چیست؟	فرهنگی که تسلط یک قوم، جامعه یا گروهی خاص را بر دیگران به دنبال می‌آورد و دیگر اقوام، جوامع و گروه‌ها را به ضعف و ناتوانی می‌کشد، فرهنگ سلطه یا استکبار است.
۸. فرهنگ جهانی مطلوب چه ویژگی‌هایی دارد؟	۱- حقیقت ۲- معنویت ۳- عدالت ۴- آزادی ۴- تعهد و مسئولیت ۵- عقلانیت
۹. فرهنگ‌هایی که قائل به حقیقت نباشند، دچار چه آسیب‌هایی می‌شوند؟	نمی‌توانند معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف داشته باشند و در نتیجه نمی‌توانند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کنند.
۱۰. کدام فرهنگ بشر را به بحران‌های روحی و روانی گرفتار می‌سازد؟	فرهنگی که صرفاً متوجه نیازهای مادی و دنیوی انسان است و از نیازهای ابدی و معنوی او چشم‌پوشی می‌کند.
۱۱. فرهنگی که از عدالت برخوردار است، توانایی جلوگیری از چه مواردی را دارد؟	۱- دوقطبی شدن جهان ۲- بهره‌کشی ظالمانه از انسان‌ها ۳- پایمال شدن حقوق انسان‌ها ۴- تفرقه بین جوامع و تباه شدن منابع و امکانات
۱۲. آزادی در یک فرهنگ باید چه قابلیت‌هایی داشته باشد؟	آزادی باید بتواند برخی قید و بندها را که مانع رسیدن انسان به کمال و حقوق انسانی می‌شود و زمینه‌ی ظلم بر او را فراهم می‌کند، باز کند.
۱۳. مفهوم آزادی همواره با چه پرسش‌هایی همراه است؟ چرا؟	آزادی همواره دو پرسش به همراه دارد: آزادی از چه؟ آزادی برای چه؟ زیرا آزادی همواره رهایی از یک امر برای رسیدن به امری دیگر است.
۱۴. معنای آزادی چگونه مشخص می‌شود؟	با پاسخی که به دو پرسش «آزادی از چه؟» و «آزادی برای چه؟» براساس ارزش‌های جهان شمول دیگر مانند حقیقت، معنویت و عدالت داده می‌شود، معنای آزادی مشخص می‌شود.
۱۵. فرهنگ‌های جبرگرا و غیرمسئول به انسان چگونه می‌نگرند؟	آنها نقش انسان‌ها را در تعیین سرنوشتشان انکار می‌کنند، قدرت مقاومت را از آدمیان می‌گیرند، آنها را به موجوداتی منفعل تبدیل می‌کنند و زمینه‌ی نفوذ سلطه‌گران را فراهم می‌آورند.

۱۶. سطوح عقلانیت در فرهنگ کدام‌اند؟	۱- باید به پرسش‌های بنیادی بشر دربارهٔ انسان و جهان پاسخ دهد. اگر فرهنگی نتواند به این پرسش‌ها پاسخ دهد، توانایی دفاع از هویت خود را نخواهد داشت. ۲- انسان علاوه بر پرسش‌های بنیادی، در شرایط تاریخی مختلف با پرسش‌ها و نیازهای متفاوتی مواجه می‌شود. فرهنگ جهانی باید بتواند براساس عقاید و ارزش‌های بنیادین خود، به این پرسش‌ها و نیازهای متغیر پاسخ مناسب بدهد.
۱۷. چرا فرهنگ جهانی باید روحیهٔ تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند؟	برای آنکه زمینهٔ گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.

پرسش متن صفحهٔ ۱۱ کتاب درسی

در سرزمین پهناور ایران در طول تاریخ چه فرهنگ‌هایی شکل گرفته‌اند؟ چه عناصری از این فرهنگ‌ها باقی مانده است؟ در سرزمین ایران در گذر تاریخ فرهنگ‌هایی چون فرهنگ هخامنشیان، فرهنگ یونانی یا هلنیسم فرهنگ اشکانیان، فرهنگ دوره ساسانیان یا به تعبیری برخی از مورخین فرهنگ عصر زرین، فرهنگ اسلامی و ... شکل یافته است. سنت‌ها مانند عید نوروز، باورها و ارزش‌های مذهبی، آداب و رسوم، گویش‌ها، پوشش‌ها، خوراکی‌ها و ...

پرسش متن صفحهٔ ۱۲ کتاب درسی

آیا می‌دانید صهیونیسم چه آرمان‌ها و ارزش‌هایی دارد؟ متوجه یک نژاد خاص (یهود) است و با رویکرد دنیوی خود، دیگران را در خدمت به آن نژاد به کار می‌گیرد. بر این اساس به دنبال ایجاد جامعه‌ای مبتنی بر باورهای قوم یهود از نیل تا فرات و شکل‌گیری یک امپراتوری جهانی

پرسش متن صفحهٔ ۱۳ کتاب درسی

در مورد فرهنگ سرمایه‌داری چه می‌دانید؟ سرمایه‌داری کانون ثروت و قدرت را هدف توجه خود قرار می‌دهد و کشورهای دیگر را در پیرامون آن به خدمت می‌گیرد. فرهنگ سرمایه‌داری یا کاپیتالیسم نظامی اقتصادی است با تکیه بر مالکیت خصوصی که در صدد ایجاد استفاده‌های اقتصادی در بازارهای رقابتی است. نظام سرمایه‌داری را می‌توان به دو دستهٔ نظام سرمایه‌داری دولتی و غیردولتی تقسیم کرد.

گفت‌وگو کنید صفحهٔ ۱۳ کتاب درسی

دربارهٔ نمونه‌های تاریخی فرهنگ‌هایی که در آنها عقاید و ارزش‌ها با هنجارها و رفتارهایشان سازگار نیست، گفت‌وگو کنید. برای مثال می‌توان به جامعهٔ قرون وسطی در اروپا اشاره کرد که در آن، ارزش‌های دینی تبلیغ می‌شد ولی هنجارها رویکرد دنیوی به خود گرفته بود. یا می‌توان به عصر حافظ شیرازی (قرن هشتم هجری) اشاره کرد که در آن، جامعه و حاکمان به ظاهر دین‌مدار بودند

ولی مقاصد دنیاگرایانه داشتند به همین دلیل حافظ به شدت به نقد چنین جامعه‌ای پرداخت. اشاره حافظ به امیر مبارزالدین محمد است آنجا که می‌سراید:

«در میخانه ببستند خدایا مپسند که در خانه تزویر و ریا بگشایند»

پیش‌متن صفحه ۱۴ کتاب درسی

● به نظر شما وجه اشتراک مطالب بالا (صفحه ۱۴ کتاب درسی) چیست؟ وجه تشابه اشعار فوق آن است که آنچه آدمیان را به یکدیگر نزدیک می‌کند ظواهر نیست (مانند یکسانی زبان)؛ همگان در انسان بودن مشترک‌اند و باید فارغ از رنگ، نژاد، زبان و ... با یکدیگر مهربانی کنند و دوستی ورزند.

● آیا می‌توانید به برخی از ارزش‌های عام و جهان‌شمول اشاره کنید؟ صلح و دوستی، عشق و مهربانی، آزادی و آزادی، دستگیری و امدادرسانی

گفت‌وگو کنید صفحه ۱۷ کتاب درسی

پیش از این، درباره تناسب زندگی فردی با زندگی فرهنگی سخن گفتیم. اگر فرهنگ جهانی ویژگی‌های جهان شمول گفته شده را داشته باشد، انسان‌هایی که در چنین فرهنگی پرورش می‌یابند چه ویژگی‌هایی خواهند داشت؟ چه انسان‌هایی و با چه ویژگی‌هایی می‌توانند چنین فرهنگی را پدید آورند؟

مفاهیم اساسی صفحه ۱۸ کتاب درسی

فرهنگ جهانی - فرهنگ سرمایه‌داری - فرهنگ مطلوب - فرهنگ سلطه یا استکبار

خلاصه کنید صفحه ۱۸ کتاب درسی

- فرهنگی که از مرزهای جغرافیایی و قومی عبور می‌کند و در پهنه جهان گسترش می‌یابد، فرهنگ جهانی است.
- فرهنگ جهانی باید روحیه تعهد و مسئولیت را در انسان‌ها ایجاد کند تا زمینه گسترش و تحقق عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول را فراهم آورد.
- فرهنگی که به حقیقتی قائل نباشد معیار و میزانی برای سنجش عقاید و ارزش‌های مختلف ندارد و نمی‌تواند از حقانیت ارزش‌های خود دفاع کند.
- فرهنگ‌های جبرگرا منکر نقش انسان‌ها در تعیین سرنوشتشان می‌باشند.

درس ۳: نمونه‌های فرهنگ جهانی ۱

پرسش‌ها

پاسخ‌ها

۱. تعریف فارابی از جامعهٔ تغلب چیست؟	در این جامعه، مردم برای غلبه یافتن بر سایر ملت‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند و این هنگامی پیش می‌آید که همهٔ آنها، شیفتهٔ غلبه بر اقوام و ملل دیگر باشند.
۲. هدف مردم در جامعهٔ تغلب چیست؟	هدف این مردم خوار و مقهور کردن دیگران است. آنها نمی‌خواهند ملت مقهور مالک جان و مال خود و... باشد. چنین افرادی دوست دارند بر یکایک مردم جامعهٔ خود نیز چیره شوند ولی از آنجا که در یک جامعه مردم برای بقای خود، غلبه بر اقوام دیگر و جلوگیری از غلبهٔ اقوام دیگر بر خود، به هم نیازمندند، ناچارند از چیرگی بر یکدیگر خودداری کنند.
۳. مردمان جامعهٔ تغلب چگونه دچار حس خودخواهی می‌شوند؟ پیامد این احساس چیست؟	چنین مردمی گمان می‌برند فقط آنان خوشبخت، پیروز و مورد رشک دیگران اند و از همهٔ جوامع دیگر برترند. آنها مردم جوامع دیگر را خوار و بی‌ارزش می‌شمرند. این اندیشه‌ها آنان را دچار حس خودخواهی می‌کند. این مردم همواره می‌خواهند دیگران آنان را ستایش کنند. گمان می‌برند دیگر ملت‌ها نتوانسته‌اند به موقعیتی که آنان به دست آورده‌اند، برسند و اصولاً چنین سعادت را نمی‌شناسند.
۴. در گذشته، امپراتوری‌های بزرگ توسط کدام فرهنگ به وجود آمده‌اند؟	فرهنگ سلطه و استکبار
۵. امپراتوری‌ها و شاهنشاهی‌ها چگونه شکل یافتند؟	از طریق کشورگشایی و با قدرت نظامی و حضور مستقیم سربازان پیروز
۶. جملات زیر را کامل کنید. الف) جهان‌گشایی و امپراتوری اغلب با کشتار و خسارت‌های و فراوان همراه بوده است. ب) غلبهٔ نظامی اگر چه به حضور در مناطق جغرافیایی مورد تهاجم منجر می‌شود، همواره گسترش آنها را به دنبال نمی‌آورد.	انسانی - اقتصادی مستقیم مهاجمان فرهنگی

۷. قوم شکست خورده بر اثر هجوم نظامی چگونه می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد؟	اگر هویت فرهنگی‌اش را حفظ کند با ضعیف شدن تدریجی قدرت نظامی مهاجم می‌تواند استقلال سیاسی خود را به دست آورد.
۸. قوم مغلوب در چه صورت گروه مهاجم را در فرهنگ خود هضم می‌کند و به خدمت می‌گرفت؟	اگر فرهنگی غنی و قوی داشته باشد.
۹. چه کسانی به رغم فتوحات جهانی فرهنگشان جهانی نشد؟	ایرانیان باستان، مغولان
۱۰. چرا امپراتوری مغول در چین، هند و ایران به صورت سه حکومت مستقل درآمد؟	زیرا دارای فرهنگ قومی و قبیله‌ای بودند و شایستگی‌های جهانی شدن را نداشتند. به همین دلیل به سرعت تحت تأثیر فرهنگ‌هایی قرار می‌گرفتند که از نظر نظامی از آنان شکست خورده بودند.
۱۱. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید و در صورت نادرست بودن، درست آن را بنویسید. الف) اروپا و آمریکا در پنج قرن اخیر، کانون شکل‌گیری فرهنگ جدیدی است که آن را به نام فرهنگ غرب می‌شناسیم. ب) از سلطه غرب با نام‌هایی مانند امپریالیسم و استعمار یاد کرده‌اند.	الف) نادرست (اروپا در پنج قرن...) درست ب) درست
۱۲. امپریالیسم به چه معناست؟	این واژه که از امپراتوری گرفته شده است، به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود.
۱۳. اشکال امپریالیسم را نام ببرید.	۱- سیاسی، ۲- اقتصادی، ۳- فرهنگی
۱۴. امپریالیسم سیاسی چگونه شکل می‌گیرد؟	با اشغال نظامی جوامع ضعیف
۱۵. هدف امپریالیسم اقتصادی چیست؟	تصرف اقتصادی بازارها و مواد خام کشورهای دیگر
۱۶. در امپریالیسم فرهنگی، قوم مغلوب چگونه برتری فرهنگی جامعه مسلط را می‌پذیرد؟	هنگامی که مقاومت فرهنگی خود را در برابر تصرف اقتصادی یا نظامی جامعه غالب از دست می‌دهد.
۱۷. استعمار، دولت استعماری و مستعمره به چه معناست؟	استعمار اشغال یک سرزمین خارجی، با توسل به قدرت نظامی و سیاسی است. کشور فاتح را دولت استعماری و کشور به بند کشیده شده را مستعمره می‌گویند.

۱۸. استعمار از چه هنگام و توسط چه کسانی آغاز شد و به اوج رسید؟	استعمار نوعی جهان‌گشایی و امپراتوری است که از قرن ۱۵ توسط اروپاییان آغاز شد و در قرن ۱۹ به اوج رسید. در این مدت، تصرفات اروپاییان از ۳۵ درصد کره زمین به ۶۷ درصد رسید.
۱۹. موفقیت استعمار طی قرون پانزده تا نوزدهم به چه دلیل بود؟	پیشرفت در زمینه‌های دریانوردی، فنون نظامی و اقتصاد صنعتی
۲۰. بزرگ‌ترین برده‌داری مربوط به کدام استعمار است و چه هنگامی اتفاق افتاد؟	توسط استعمار اروپاییان در سده‌های هفدهم و هجدهم میلادی
۲۱. اروپاییان در هجوم به قاره آمریکا برای گسترش سلطه خود با ساکنان آنجا چه کردند؟	آنان برای تأمین سلطه خود، به نسل‌کشی دست زدند و شمار زیادی از ساکنان بومی را از بین بردند. آنها در یک دوره پنجاه ساله، پانزده میلیون سرخ‌پوست را نابود کردند و مناطقی نظیر هائیتی، کوبا، نیکاراگوئه و سواحل ونزوئلا را که تراکم جمعیتی بالایی داشتند از جمعیت خالی کردند.
۲۲. استعمار نو پس از چه حادثه‌ای شکل گرفت؟	شکل‌گیری جنبش‌های استقلال طلبانه کشورهای مستعمره در قرن بیستم
۲۳. در استعمار نو، استعمارگران برای رسیدن به اهداف استعماری خود از چه سیاستی استفاده می‌کنند؟	آنها با استفاده از شرایط مساعدی که در دوره استعمار ایجاد کرده‌اند، از مجریان بومی و داخلی کشورهای مستعمره، برای رسیدن به اهداف استعماری خود استفاده می‌کنند.
۲۴. نمونه‌هایی از کودتاها را ذکر کنید که در دوره استعمار نو، دولت‌های استعمارگر برای به قدرت رساندن نیروهای وابسته به خود انجام دادند.	کودتای ۳ اسفند ۱۲۹۹ رضاخان و کودتای آمریکایی ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ محمدرضا شاه که هر دو موفق بودند. کودتای آمریکایی-انگلیسی نوژه که به قصد ضربه زدن به انقلاب اسلامی طراحی شده بود، اما شکست خورد.
۲۵. در استعمار نو، کشورهای استعمارگر چگونه کنترل بازار و سیاست کشورهای دیگر را در اختیار می‌گیرند؟	با اتکا به قدرت اقتصادی خود و با استفاده از نهادها و سازمان‌های اقتصادی و سیاسی بین‌المللی و از طریق دولت‌های دست‌نشانده

استعمارگران در استعمار فرا نو بیش از ابزارهای نظامی، سیاسی و اقتصادی از ابزارهای فرهنگی و علمی به‌ویژه رسانه و فناوری اطلاعات استفاده می‌کنند.

الف) آشکار

ب) آشکار

پ) پنهان

ت) پنهان

۲۶. ابزار استعمارگران در استعمار فرا نو چیست؟

۲۷. جدول زیر را تکمیل کنید.

استعمار	استعمارگران	مجریان
قدیم	آشکار	(الف)
نو	پنهان	(ب)
فرا نو	(پ)	(ت)

هویت فرهنگی کشورهای مستعمره؛ یعنی به عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌های فرهنگ‌های دیگر هجوم می‌برند و باورها و ارزش‌های فرهنگی خود را تبلیغ و ترویج می‌کنند.

هویت خود را در حاشیه جهان غرب جست‌وجو می‌کنند و به مسیری می‌روند که جهان غرب برای آنان ترسیم می‌کند.

۲۸. در استعمار فرا نو، هدف اصلی استعمارگران در کشورهای مستعمره چیست؟

۲۹. مردمی که برتری فرهنگی جهان غرب را پذیرفته‌اند، هویت خود را چگونه ترسیم می‌کنند؟

پیش‌ش متن صفحه ۱۹ کتاب درسی

آیا فارابی با این توضیحات، آرمان و ارزش اجتماعی برتر جامعه تغلب را به شما معرفی کرده است؟ آیا چنین فرهنگی در محدوده مرزهای جغرافیایی و قومی خود باقی می‌ماند؟ اگر چنین فرهنگی در راه جهانی شدن قدم بگذارد، چه آثار و نتایجی در پی دارد؟ بله؛ تا حد بسیار زیادی به معرفی جامعه تغلب پرداخته است. چنین فرهنگی با چنین رویکردی درصدد است بر سایر سرزمین‌ها و فرهنگ‌ها سلطه یابد و اگر جهانی شود، ملت‌های دیگر را به بندگی و بردگی می‌کشاند، ارزش‌های انسانی را نادیده می‌گیرد و سعادت بشری را به مخاطره می‌افکند.

پیش‌ش متن صفحه ۲۰ کتاب درسی

عملکرد فرهنگ سلطه در گذر تاریخ چگونه بوده است؟ نمونه‌های مختلف این فرهنگ کدام‌اند؟ فرهنگ سلطه و استکبار در گذر تاریخ برای بسط و گسترش خود به جنگ و خون‌ریزی و قتل عام سایر انسان‌ها پرداخته، حقوق دیگر ملت‌ها را نادیده گرفته و منابع آنها را تخریب و غارت کرده است. مغولان، پرتغالی‌ها و انگلیسی‌ها نمونه‌هایی از این فرهنگ‌اند.

پیش‌ش متن صفحه ۲۰ کتاب درسی

آیا غلبه نظامی همواره با غلبه فرهنگی همراه است؟ غلبه نظامی الزاماً با غلبه فرهنگی همراه نبوده است زیرا برخی از اقوام مهاجم فرهنگ ضعیف و قبیله‌ای دارند و صاحب ارزش‌هایی هستند که قدرت برون شدن از مرزهای سرزمینشان را ندارد.

تحلیل کنید

صفحه ۲۲ کتاب درسی

به نظر شما فرهنگ سلطه به دنبال چه نوع تأثیرات فرهنگی بر جوامع مغلوب است؟ چرا؟ فرهنگ سلطه درصدد است که فرهنگ خود را بر ملل مغلوب چیره سازد و ملل مغلوب را به لحاظ فکری و فرهنگی از درون تهی سازد، به گونه‌ای که آنان خود را به فراموشی سپارند و خود را در آینه فرهنگ سلطه بنگرند.

گفت‌وگو کنید

صفحه ۲۵ کتاب درسی

مفاهیمی چون تهاجم فرهنگی، شبیخون فرهنگی و ناتوی فرهنگی به کدام یک از مراحل استعمار مرتبط‌اند؟ تهاجم فرهنگی یا تضاد فرهنگی به زمان استعمار قدیم تعلق دارد، یعنی هنگامی که قدرت نظامی می‌توانست ارزش‌های فرهنگی را بر ملل مغلوب تحمیل کند. شبیخون فرهنگی مربوط به استعمار فرا نو است، یعنی هنگامی که فرهنگ غالب درصدد فروپاشی باورها و اعتقادات و اخلاق جامعه دیگر است.

ناتوی فرهنگی به شبکه فرهنگی غول‌آسایی اشاره می‌کند که با استفاده از رسانه‌ها، ماهواره‌ها، اینترنت و ... درصدد است سر رشته تحولات جوامع را به دست گیرد. این اصطلاح مربوط به دوره کنونی و عصر ماست.

به نظر شما کشور ما برای مقابله با این شکل از استعمار چه ظرفیت‌هایی دارد؟ کشور ما می‌تواند با تکیه بر فرهنگ غنی ملی و مذهبی خود و تاریخ پرافتخارش و نیز زنده نگه داشتن ارزش‌های فرهنگی خود در برابر استعمار به مقابله برخیزد.

مفاهیم اساسی

صفحه ۲۶ کتاب درسی

فرهنگ سلطه - استعمار - استعمار فرا نو - مستعمره - دولت استعماری - جامعه تغلب - اسپریالیسم - استعمار نو

خلاصه کنید

صفحه ۲۶ کتاب درسی

- امپریالیسم به هر نوع سلطه‌ای گفته می‌شود و می‌تواند صورت‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی داشته باشد.
- استعمار به معنای اشغال یک سرزمین خارجی با توسل به قدرت نظامی و سیاسی است.
- پس از شکل‌گیری جنبش‌های استقلال طلبانه کشورهای مستعمره طی قرن بیستم، استعمار نو به وجود آمد.
- مردمی که برتری مطلق فرهنگی جهان غرب را پذیرفته باشند، هویت خود را در حاشیه جهان غرب جست‌وجو می‌کنند.

درس ۴: نمونه‌های فرهنگ جهانی ۲

پرسش‌ها

پاسخ‌ها

۱. آیا اصول و ارزش‌های اسلام جهان شمول‌اند؟ چرا؟	بله؛ زیرا مطابق با نظام آفرینش و موافق با فطرت آدمیان‌اند و به گروه و قوم خاصی تعلق ندارند.
۲. انسان از دیدگاه اسلام چگونه موجودی است؟	مختار، مسئول، متعهد، دارای فطرتی الهی و خلیفه خداوند در زمین
۳. سعادت و شقاوت انسان از دیدگاه اسلام در چیست؟	سعادت و عزت انسان در نزدیک شدن به خداوند و رسیدن به مقام خلافت الهی است و شقاوت و ذلت او در فراموشی حقیقت الهی خود و دیگر موجودات و به‌کارگیری تمام ظرفیت‌ها و توانمندی‌های الهی خویش برای زندگی محدود این جهان است.
۴. دربارهٔ دین اسلام به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) هدف، ایجاد چه نوع فرهنگی است؟ ب) اصول و ارزش‌های آن ثابت است یا متغیر؟ پ) مسئولیت انسان چیست؟ ت) وظیفهٔ انسان چیست؟ ث) جایگاه عقل چیست؟	الف) فرهنگ جهانی ب) ثابت پ) آباد کردن این جهان ت) پرهیز از فساد ث) زیباترین و محبوب‌ترین مخلوق خداوند
۵. هدف از بعثت انبیا چیست؟	۱- شکوفایی عقل آدمیان ۲- اجرای عدالت ۳- جلوگیری از چرخش ثروت در دست اغنیا ۴- آزادسازی مستضعفان از حاکمیت مستکبران ۵- رهایی آدمیان از زنجیرهایی که او را به بندگی انسان‌های دیگر و بت‌های انسان ساخته وادار می‌سازد.
۶. وظیفهٔ مسلمانان در دین اسلام چیست؟	تلاش برای آزادی مستضعفان و پیروزی آنان بر مستکبران و حاکمیت دین حق
۷. عقاید و ارزش‌ها چگونه جلوه و نمود تاریخی پیدا می‌کنند؟	عقاید و ارزش‌ها با پذیرش انسان‌ها به عرصهٔ فرهنگ بشری راه می‌یابند و جلوه و نمود تاریخی پیدا می‌کنند.
۸. مراحل گسترش فرهنگ اسلامی را بنویسید.	۱- عصر نبوی ۲- دوران خلافت ۳- دورهٔ استعمار ۴- عصر بیداری اسلامی

جاهلی قبیله‌ای شمال غربی شاهنشاهی ایران سیاسی	۹. جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) قبل از ظهور اسلام شبه‌جزیره عربستان، فرهنگ داشت. ب) شبه‌جزیره عربستان، تحت نفوذ و سلطه امپراتوری روم و جنوب شرقی آن تحت تأثیر و سلطه بود. پ) پیامبر طی ده سال حکومت، موانع پیش روی اسلام در شبه‌جزیره عربستان را از بین برد.
گروه‌های مختلف برای پذیرش اسلام از سراسر شبه‌جزیره به مدینه آمدند.	۱۰. در سال نهم هجرت چه حادثه‌ای در عربستان اتفاق افتاد؟
این دوره از زمان رحلت رسول خدا (ص) آغاز شد و در طول خلافت اموی، عباسی و عثمانی ادامه یافت.	۱۱. دوران خلافت چه دوره زمانی را در بر می‌گیرد؟
فرهنگ جاهلی در عصر نبوی تافتح مکه، در برابر اسلام آشکارا مقاومت کرده بود و پس از آن به ناچار ظاهر اسلامی به خود گرفته بود. این ارزش‌ها در دوران خلافت، دوباره در جامعه اسلامی نمایان شد و به تدریج قدرت در جامعه اسلامی را براساس روابط قبیله‌ای و عشیره‌ای شکل داد.	۱۲. فرهنگ جاهلی در برابر اسلام تا چه هنگام مقاومت کرد و پس از آن چه سرنوشتی یافت؟
عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام، فارغ از عملکرد قدرت‌های سیاسی و با تلاش و کوشش عالمان مسلمان، از مرزهای جغرافیایی و سیاسی جوامع مختلف عبور کرد و بر قدرت‌های سیاسی که در این مناطق حضور داشتند تأثیر گذاشت.	۱۳. در عصر خلافت، عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام چگونه بر قدرت‌های سیاسی تأثیر گذاشت؟
آنها را درون خود هضم و جذب می‌کرد یا دست‌کم آنان را ناگزیر می‌ساخت که برای بقای خود در ظاهر از مفاهیم و ارزش‌های دینی استفاده کنند.	۱۴. در دوره خلافت، قدرت و غنای فرهنگ اسلامی با گروه‌های مهاجم بیگانه چه کرد؟
قدرت‌هایی که در چارچوب فرهنگ قومی و قبیله‌ای رفتار می‌کردند، مانند سلجوقیان، خوارزمشاهیان، مغولان و عثمانی.	۱۵. غلبه کدام قدرت‌ها مانع شد که ظرفیت‌های فرهنگ اسلامی و ارزش‌های اجتماعی آن به طور کامل آشکار شود؟
از طریق سلطه سیاسی و تکیه بر قدرت نظامی و صنعتی خود	۱۶. دولت‌های استعماری غربی چگونه بر بخش‌های مختلف جوامع اسلامی نفوذ یافتند و بر سیاستمداران این جوامع غالب شدند؟

قدرت سیاسی جوامع اسلامی که تا قبل از استعمار، بیشتر قومی و قبیله‌ای بود، در دوران استعمار، از طریق سازش با دولت‌های غربی، با قدرت استعمارگران پیوند خورد و استبداد ایللی و قومی به صورت استبداد استعماری درآمد.	۱۷. استبداد ایللی و قومی چگونه به استبداد استعماری تبدیل شد؟
استبداد قومی با آنکه هویتی غیراسلامی داشت، به دلیل اینکه پشتوانه و پیشینه‌ای خارج از جهان اسلام نداشت، از رویارویی مستقیم با فرهنگ توانمند اسلامی دوری می‌کرد و می‌کوشید با رعایت ظواهر اسلامی، ظاهر دینی خود را حفظ کند. در مقابل استبداد استعماری به دلیل اینکه در سایه قدرت و سلطه جهان غرب عمل می‌کرد، برای تأمین نیازهای اقتصادی و فرهنگی غرب چاره‌ای جز حذف مظاهر فرهنگ اسلامی نداشت.	۱۸. تفاوت راهبردی استبداد قومی با استبداد استعماری در چه بود؟
سلطه فرهنگ غرب و فراموشی فرهنگ و هویت اسلامی	۱۹. در عصر بیداری اسلامی، متفکران جهان اسلام چه خطراتی را پیش‌بینی کردند؟
آنان برمکاتب و روش‌های غربی مانند ناسیونالیسم (ملی‌گرایی) یا مارکسیسم تکیه داشتند. این مکاتب علاوه بر اینکه وحدت امت اسلامی را مخدوش می‌کردند، مورد حمایت مردمی که در دامان فرهنگ اسلام تربیت یافته بودند نیز قرار نمی‌گرفتند.	۲۰. تا قبل از انقلاب اسلامی ایران نخبگان کشورهای اسلامی برای مقابله با سلطه استعمار بر چه مکاتبی تکیه داشتند؟ توضیح دهید.
امت اسلامی با الهام از انقلاب اسلامی ایران و بازگشت به سوی هویت الهی خود، مرحله جدیدی را در گسترش فرهنگ جهانی اسلام آغاز کرده است.	۲۱. مرحله جدید گسترش فرهنگ جهانی اسلام چه هنگام آغاز شد؟

پیش‌ش متن صفحه ۲۷ کتاب درسی

بر این اساس، توانمندی‌های اسلام برای ساختن یک فرهنگ جهانی مطلوب چیست؟ اسلام می‌تواند با تکیه بر اندیشه و خردورزی که خداوند پیوسته به آن تأکید کرده است و با توجه به ارزش کرامت و عزت انسانی، حفظ حریم خصوصی افراد، سفارش به تقوا، حقیقت، آزادی انسان‌ها از هرگونه رذیلت و مسئول بودن همگان در برابر تحولات جامعه، به سمت یک فرهنگ جهانی مطلوب حرکت کند.

تحقیق کنید صفحه ۳۰ کتاب درسی

برخی از ارزش‌های اجتماعی اسلام با حاکمیت‌های قومی - قبیله‌ای نادیده گرفته می‌شد. درباره نادیده انگاشتن ارزش‌هایی چون اخوت اسلامی، عدالت، تقوا، قانون‌گرایی، اتحاد، همبستگی و... تحقیق کنید.

نادیده گرفتن اخوت اسلامی سبب می‌شود مسلمانان با تکیه بر قوم و نژاد یا رنگ پوست یا حق طلبی در اعتقاداتشان بین خود دیوار ترسیم کنند که این امر، اتحاد و همبستگی درون جامعه اسلامی را به شدت آسیب‌پذیر می‌کند. در این هنگام تفرق، دشمنی و کینه‌توزی جای اتحاد و همبستگی را خواهد گرفت و دشمنی‌ها و جنگ‌های بی‌پایان به وجود می‌آید و توان جوامع مسلمان به جای آنکه صرف توسعه و پیشرفت شود، در جهت حذف یکدیگر صرف خواهد شد. نادیده انگاشتن عدالت سبب می‌شود تبعیض و نابرابری بر جامعه حاکم شود، فریاد حق‌محوری در نطفه خفه شود و هیچ‌کس در جایگاه شایسته‌اش قرار نگیرد. نادیده گرفتن تقوا سبب می‌شود آدمی بی‌توجه به وجدان انسانی و تقرب الهی، هر کاری را انجام دهد و برای رسیدن به مقاصدش همه چیز را زیر پا گذارد. نادیده گرفتن قانون‌گرایی نیز جامعه را به سمت هرج و مرج پیش می‌برد و نظم و انضباط اجتماعی را در معرض خطر و نابودی قرار می‌دهد.

پرسش متن صفحه ۳۱ کتاب درسی

فرهنگ اسلامی و استعمار غربی چگونه با هم مواجه شدند؟ استعمار غربی چه تأثیری بر فرهنگ اسلامی گذاشت و فرهنگ اسلامی با استعمار غربی چه برخوردی داشت؟

رویارویی و تقابل اسلام با غرب به جنگ‌های صلیبی برمی‌گردد. پس از آن و با گسترش اکتشافات جغرافیایی، پای غربیان به سرزمین‌های اسلامی گشوده شد. امپراتوری‌های بزرگ اسلامی (عثمانی، صفویه و گورکانیان هند) که بخش وسیعی از صنعت و تجارت جهانی را در اختیار داشتند، توجه پرتغالی‌ها، هلندی‌ها و انگلیسی‌ها را به مشرق‌زمین جلب کرد. آنان درصدد برآمدن نفوذ اقتصادی و مذهبی خود را میان مسلمانان بگسترانند. این مهم رفته‌رفته با ضعف کشورهای مسلمان و قوت‌گیری نظامی و اقتصادی غربیان اتفاق افتاد. استعمارگران کوشیدند فرهنگ اسلامی را دچار ازخودبیگانگی سازند، آرمان‌ها و ارزش‌های مسلمانان را از میان بردارند و حتی زبان آنان را تغییر دهند. جهان اسلام در زمان‌هایی انفعال پیشه کرد، ولی در نهایت تصمیم گرفت در برابر قدرت غربیان و احیای فرهنگ خود ایستادگی کند.

تحقیق کنید صفحه ۳۲ کتاب درسی

درباره تأثیرات صد سال اخیر ناسیونالیسم در جهان اسلام تحقیق کنید.

تأکید بر اندیشه‌های قومی و نژادی در سرزمین‌های اسلامی و ایجاد پان ترکیسم، پان عربیسم، پان ایرانیسم و ... در سده اخیر سبب شد که جوامع مسلمان دچار تشتت و پراکندگی شوند. برخی از امپراتوری‌های بزرگ اسلامی که ریشه در تاریخ و فرهنگ سرزمینی و دینی خود داشتند (مانند عثمانی) فروپاشید. اختلاف و تفرقه بین مسلمانان سبب شد قدرت‌های بزرگ و سلطه‌گر که هوشمندانه بر این آتش می‌دمیدند به آسانی در کشورهای مسلمان نفوذ کنند، منابع آنها را غارت کنند و ثروت و نیروهای انسانی توانمند آنها را در خدمت خود درآورند. این کشورها جوامع مسلمان را در ضعف و انحطاط می‌خواستند و مسلمانان نیز نادانسته هم‌صدا و هم‌نوا با آنان در مسیر تفرقه، جنگ و دشمنی با یکدیگر پیش رفتند.

مفاهیم اساسی صفحه ۳۳ کتاب درسی

عقاید و ارزش‌های جهانی اسلام - استبداد ایلی و قومی - استبداد استعماری - انقلاب اسلامی

خلاصه کنید صفحه ۳۳ کتاب درسی

- دین اسلام عقاید و ارزش‌های جهان‌شمول دارد.

- انقلاب اسلامی ایران، نقطه عطفی در بازگشت به فرهنگ اسلامی در جهان اسلام است.

- انقلاب اسلامی ایران، الگوی رفتاری خود را از فقه اجتماعی و سیاسی شیعی گرفت و متناسب با آن عمل کرد.

- امام خمینی در وصیت‌نامه الهی سیاسی خود، تشکیل یک دولت اسلامی با جمهوری‌های آزاد و مستقل را برای آینده کشورهای مسلمان ترسیم می‌کند.